

**Міністерство освіти і науки України
Національна академія педагогічних наук України
Асоціація університетів України
Одеська обласна державна адміністрація
Одеська міська рада
Одеський обласний інститут удосконалення вчителів
Освітньо-культурний центр «Інститут Конфуція»**

**ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО**

МАТЕРІАЛИ

ІІІ МІЖНАРОДНОГО КОНГРЕСУ

**«ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
В УНІВЕРСИТЕТСЬКОМУ ПРОСТОРИ»**

18-21 травня 2017 року

Місце проведення:

**Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського
(м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 26)**

**Одеса
2017**

- негативне ставлення до списування, бездумного зубріння, шпаргалок, підказування, невиконання домашніх завдань;
- шанобливе ставлення до розуму й розумних людей, бажання стати мудрою людиною [2, с. 325–326].

Загадка, на відміну від прислів'їв і приказок, не містить яскраво виражених етичних цінностей, що визначають поведінку, спілкування і діяльність людини. Вона спрямована на знаходження тотожності або схожості різних предметів і явищ. Найчастіше в загадках фігурують тварини, предмети, що оточують дитину, а також явища природи.

За змістом загадки дуже динамічні і змінюються не тільки залежно від регіону, але і від побуту окремого села і навіть сім'ї. Загадки можна визначити як своєрідні тести на кмітливість. Вони сприяють розвитку пам'яті дитини, її образного мислення, швидкості розумових реакцій, адже загадуються вони всім дітям, і кожна дитина прагне першою дати вірну відповідь [3, с. 232].

Загадка завжди дивовижна. Вона базується на спостережливості дитини. Чим більш спостережлива дитина, тим вона краще орієнтується в секретах загадок, тим швидше створює свої. Мисленнєвий процес якраз і активізується у свідомості дитини, коли вона швидко знаходить схожість між дідом, в сто шуб одягненим, і цибулиною або між дівчиною, що сидить в темниці з косою на вулиці, і морквиною [4, с. 28].

Важливо пам'ятати, що в складанні загадок можуть брати участь не окремі діти, а весь клас, що робить сам процес складання найбільш привабливим і цікавим, а результат загальним.

Складання загадок може супроводжуватися малюванням вибраного предмету, тобто намальований предмет береться за основу загадки [3]. Конструювання загадок у початковому класі може відбуватися й за допомогою SMART-технологій.

Загадка містить у собі великі можливості для розвитку кмітливості, уваги і уяви, асоціативного мислення дітей, формування в них умінь виділяти і уподібнювати істотні ознаки об'єктів. Використання загадок на уроці посилює його емоційну насиченість, активність учнів, їх зацікавленість до навколишнього [5, с. 8].

Загадки можна використовувати з метою постановки проблеми, здобування нових знань, закріплення вивченого матеріалу. Робота над загадками сприяє формуванню навичок самостійно виконувати різноманітні пізнавальні завдання і вміння порівнювати предмети, виділяти їх істотні ознаки, встановлювати взаємозв'язки між ними, а також розкриває красу навколишнього світу, образність рідної мови та сприяє формуванню зв'язного мовлення молодших школярів.

Література

1. Березовський І.Г. Українська народна творчість. – К.: Наукова думка, 1973. – 152 с.
2. Волкова Н.П. Педагогіка. – К.: Вид. центр «Академія», 2001. – 576 с.
3. Дорошенко С.І., Вашуленко М.С. та ін. Методика викладання української мови. – К.: Вища школа, 1992. – 395 с.
4. Кучинський М.В. Робота над загадкою // Початкова школа. – 1994. – № 6. – С. 28–33.
5. Майборода В., Друзь З. Виховання пізнавальних інтересів молодших школярів // Початкова школа. – 2000. – № 4. – С. 7–10.
6. Соловейчик У.С. Робота с загадками // Начальная школа. – 1982. – № 12. – С. 37–39.
7. Сухомлинський В.О. Сто порад учителям // Вибрані педагогічні твори: В 5-ти т. – К., 1976. – Т. 2. – С. 419–656.
8. Українські приказки, прислів'я і таке інше. Збірники О.В. Марковича та ін. / Укл. М. Номис. – К.: Либідь, 1993. – 768 с.

МУЗИЧНО-ТЕРАПЕВТИЧНІ МОЖЛИВОСТІ РИТМІЧНО-РУХОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ БАКАЛАВРІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Пушкар Л. В.

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, Україна

Пріоритети в реалізації компетентної парадигми позначаються на глобальних змінах у змісті освіти і, як наслідок, на професійних та особистісних якостях майбутніх фахівців. Тому й досі залишаються актуальними дискусійні питання відносно формування певних компетенцій майбутніх вчителів початкової школи. На нашу думку, саме музичні компетенції, зокрема ритмічно-рухові, займають чільне місце в структурі професійних компетенцій бакалаврів початкової освіти.

У сучасному світі людина досить часто відчуває негативні емоції внаслідок інформаційної перенасиченості, невпевненості у завтрашньому дні, соціальних, політичних та природних катастроф. Глобальна системна криза, де перебуває постіндустріальне суспільство в цілому, спричиняє велику

кількість захворювань, що ускладнює одне з головних завдань вітчизняної освіти – збереження та зміцнення фізичного, психічного та духовного здоров'я підрастаючого покоління. Тому у науково-методичній літературі домінує думка відносно використання музичного мистецтва як у корекційних, лікувальних, профілактичних так і в педагогічних цілях. Ми виходимо з того, що потенціал музичних ритмічно-рухових компетенцій не обмежується навчально-виховним аспектом.

Нагадаємо, що під музичними компетенціями майбутніх педагогів розуміємо сукупність базових музичних знань та вмінь і навичок елементарного музикування, попереднього практичного досвіду творчої музичної діяльності та позитивного ставлення до неї, що зумовлює готовність та здатність бакалаврів початкової освіти до успішного здійснення музично-педагогічного впливу з огляду на потреби фаху, а також забезпечує їх самореалізацію та дозволяє бути компетентними [4].

Як ми зазначали в попередніх публікаціях, із переліку музичних компетенцій майбутнім вчителям початкових класів знадобляться вокально-мовленнєві, елементарно-інструментальні, ритмічно-рухові, імпровізаційні історико-теоретичні, оцінно-аналітичні, аудиторні, композиторські, проектувальні [4].

Формуючі ритмічно-рухові компетенції, пропонуємо ритмічні заняття проводити на основі методик музичного виховання В. Верховинця, Ж. Далькроза, Д. Кабалевського, К. Орфа, З.В. Савкової, Б. Штрауса, Е.М. Чареллі та ін. Саме такі спроможності знадобляться їм для більш ґрунтовної фахової підготовки. Якщо сформовані не окремі вміння, а цілісні компетенції, тоді можна сказати, що підготовка вчителя початкової школи стає якіснішою і він здатен працювати на більш високому рівні.

Вплив музики на психічний розвиток людини в цілому (творчість, духовність, розум) дуже суттєвий тому, що вона захоплює ранні сфери психіки людини – сенсоріку, моторіку, емоції тощо. У зв'язку з тим, що музичні здібності мають емоційно-моторну природу, вони проявляються дуже рано (іноді у два роки) та становлять неначе «фундамент» для психічного розвитку індивіда (за Л.П. Ізмайловою та С.І. Науменко) [1, с. 3-4].

На думку автора системи музично-ритмічного виховання Е. Жак-Далькроза, саме музика з її специфічною ритмічною організацією є найефективнішим інструментом удосконалення людини, оскільки «музика є значною психічною силою», яка «через свою здатність збуджування і упорядкування спроможна врегулювати діяльність всіх життєвих функцій» [5, с. 40]. Таким чином, не викликає сумніву впливовість музики на особистість, на загальну життєдіяльність людини.

Основу ритміки Далькроза становлять класичні ритмічно-рухові вправи, які формують координацію всіх психічних процесів та моторики. Крім того, адекватне сприйняття музики формується через тісну взаємодію з нею за посередництвом класичних ритмічних вправ [2, с. 29]. Саме тому ця метода сприяє через формування ритмічно-рухових компетенцій музично-терапевтичним цілям.

Г.І. Побережна вважає, що музика, як носій сакральної інформації, і музична терапія, як могутній інструмент впливу, спроможні допомогти людині гармонізувати себе і свої стосунки зі світом. «Саме поєднання педагогічних, психотерапевтичних методів з керованим музичним впливом може зробити переворот у долі як окремої людини, так і суспільства загалом» [3, с. 88].

Формування музичних ритмічно-рухових компетенцій, на нашу думку, необхідно проводити за допомогою комплексу методів: практично-пошукових (методи активізації процесу слухання музики, залучення студентів до створення ритмічно-рухових аналогій, до ритмічно-мовленнєвих ігор), а також художньо-творчих (музично-ігрові, та ритмічно-рухової інтерпретації музичних творів) [4]. Так, залучення студентів до створення ритмічно-рухових аналогій дозволяє майбутнім учителям за допомогою рухів тіла зображати зміст народних пісень, віршів, утішок, пестушок, казок, хороводів, які збагачуються літературним, музичним і драматичним компонентами; активізація процесу слухання музики зумовлює використовувати танок, музику і рух – елементи технології активного слухання музики, сутність якої полягає у внесенні ігрових елементів у сприйняття музичних творів, що супроводжується рухами, грою на елементарних музичних інструментах, підспівуванням, мелоречитациєю та жестуляцією; а метод заохочення студентів до ритмічно-рухової інтерпретації, який має за мету сприяти засвоєнню найважливіших музично-теоретичних понять, розвивати музичний слух і пам'ять, відчуття ритму, активізувати сприймання музики, дозволяє передавати образний та емоційний зміст інструментальних творів.

Таким чином, не викликає сумніву важливість використання комплексу методів для формування ритмічно-рухових компетенцій бакалаврів початкової освіти, які матимуть у перспективі терапевтичний та педагогічний ефекти у процесі музично-естетичного виховання молодших школярів.

Література

1. Методичні рекомендації до підручника «Музика» (1 клас) / [уклад.: Л.П. Ізмайлова, С.І. Науменко]. – Сімферополь: Кримське навчально-педагогічне державне видавництво, 2004. – 24 с.

2. Ніколаї Г.Ю. Методичні основи ритміки Еміля Жак-Далькроза: Методичні рекомендації для студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів / Г.Ю. Ніколаї. – Суми: СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2007. – 34 с.

3. Побережна Г. Музикотерапія як інноваційна технологія особистісного розвитку / Г.Побережна // Вища освіта України: теорет. та наук.-метод. часопис. – 2010. – № 3. – С. 87-97.

4. Пушкар Л.В. Методичні засади формування музичних компетенцій студентів педагогічних університетів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.02 – «Теорія та методика музичного навчання» / Л.В. Пушкар. – Київ, 2009. – 24 с.

5. Jaques – Dalcroze Emil: Pisma wybrane. – Warszawa: WsiP; 1992. – S. 152.

УДОСКОНАЛЕННЯ ГРАФІЧНИХ НАВИЧОК ПИСЬМА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Роєнко Л. М., Грітченко Т. Я.

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Україна

Оволодіння каліграфічним письмом – один із найскладніших аспектів навчання дитини у першому класі. Від педагога, його прикладу, його методичної підготовки залежить формування почерку учнів, тому учителю початкової школи важливо мати стійкий каліграфічний почерк.

Проблемі формування графічних навичок письма, методиці каліграфії велику увагу приділяли В.Горбач, П.Градобаєв, Ф.Греков, І.Євсєєв та ін. Педагогічними та психологічними умовами навчання каліграфії займалися Є. Тур'янова, М. Щербакова та ін.

Значний внесок у розробку методики навчання письма зробили українські методисти М.Вашуленко, Т.Гарбуз, В.Групова, І.Кирей, О.Прищепа, Н.Скрипченко, В.Таран, В.Трунова та ін.

Питаннями каліграфічного письма займаються вчителі-практики: А.Заїка, В.Лук'яненко, А.Мовчун, О.Сафонова, І.Пальченко та ін.

Проте у практиці сучасної школи спостерігається послаблення якості письма, відсутність належного контролю щодо письмових робіт учнів. І, як наслідок, значно збільшилась кількість учнів, що мають індивідуальні хиби у почерку.

Поняття графічна навичка письма включає каліграфічний компонент – уміння правильно, чітко, швидко і красиво зображати рукописні знаки на папері, і орфографічний – знання правил використання рукописних знаків і вміння застосовувати ці правила під час письма. Усе це формується поступово.

Отже, успіх у роботі учнів залежатиме значною мірою від підготовки вчителя до роботи, від його власного письма. Якщо він сам не порушуватиме правил письма, гігієнічних вимог до нього, буде взірцем для учнів, то почерк вчителя унаслідують і його вихованці. Тільки систематична, уважна й послідовна робота, що сприяє виробленню та збереженню правильного та каліграфічного письма, дасть позитивні наслідки.

Питання виправлення хиб у почерку тих, хто навчає каліграфії, займає надзвичайно важливе місце. Одним із основних недоліків у формуванні почерку є недостатня загальна підготовка з графіки письма. Для успішного опанування методикою каліграфічного письма перш за все майбутнім педагогам слід виявити хиби у власному повсякденному почерку, з'ясувати причини і усунути їх, оскільки певні відхилення від взірця впливатимуть на письмо учителя у зошиті і на класній дошці.

Найчастіше у почерку студентів трапляються такі порушення як: нахил ліворуч, нерозбірливість, неохайність, поєднання рукописних і друкованих букв, порушення санітарно-гігієнічних правил письма – неправильне тримання кулькової ручки, недотримання правильної постави за партою.

Проблеми некаліграфічного письма у студентів виникли внаслідок низки причин: відсутність уваги до графічної правильності написання у середній і старшій ланці школи; вимоги вчителів середньої ланки школи щодо швидкості письма; ставлення самого студента до якості свого почерку. Останнім часом проблема поганого письма пов'язана з появою комп'ютера.

Особисті навички письма вчителя, наочний показ ним правильного написання букв, слів та речень, зацікавленість дітей на заняттях, повсякденний і систематичний контроль учителя за дотриманням учнями правил каліграфічного письма – ось основні фактори у виробленні учнівських навичок правильного каліграфічного письма. Тому майбутні педагоги за короткий час повинні виробити навички чіткого, розбірливого, усталеного письма, що відповідає вимогам сучасної початкової школи. На практичних заняттях з курсу «Каліграфія» студенти мають вивчити методику пояснення написання малих і великих літер у зошиті та на дошці, засвоїти правильне поєднання їх в склади та слова. Навчившись цьому, вони можуть поступово замінювати у своєму скорописі (почерку) неправильні за формою написання букви або цифри правильними, каліграфічними.